

3. Виклики глобалізації і цивілізаційні цінності / за заг. ред. Зернецької О.В. Київ:ін. Інститут всесвітньої історії НАН України, 2021. 196

УДК 341.231

ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ» У ПОЛІТИЧНІЙ НАУЦІ

*Соломахін Р., Державний біотехнологічний університет
НК – Воронянський О.В., канд. іст. наук, професор*

Термін «національний суверенітет», хоча й з'явився ще в XVIII столітті, залишається об'єктом дискусій у наукових колах, оскільки досі немає єдиного підходу до визначення його змісту та сутності. У сучасній науці одночасно використовуються кілька концепцій – «народний суверенітет», «національний суверенітет» та «суверенітет нації» [1]. Народний суверенітет трактують як повноваження народу визначати політику держави, зокрема через вибори та референдуми, що підкреслює роль народу як джерела влади. Однак сучасна держава часто ототожнюється з нацією як політично організованою спільнотою, що пояснює вживання термінів «нація» і «держава» як синонімів у західній політології та практиці. Наприклад, назва «Організація об'єднаних націй» демонструє таке ототожнення, підкреслюючи, що національний суверенітет, по суті, є державним.

Аналіз сучасних джерел показує, що вітчизняні дослідники здебільшого трактують національний суверенітет через призму міжнародних відносин [2]. Однак, аспект реалізації національної держави як політичної організації нації, котра складається з політично активних громадян, залишається недостатньо дослідженим. Західна політична наука, в свою чергу, зазвичай ототожнює поняття національного та державного суверенітету, сприймаючи їх як взаємозамінні. В українському ж науковому просторі категорія національного суверенітету часто обмежується правом на самовизначення націй, що звучує розуміння цього поняття.

Українська політологія зазвичай розглядає націю як єдиний політичний суб'єкт, не враховуючи внутрішніх суперечностей та конфліктів між соціальними групами, які мають різні інтереси. Такий підхід веде до спрощеного уявлення про національний суверенітет, сприймаючи його більше як ідеал, ніж реальну складову політичних відносин.

Однак трактування «народ» як простої сукупності населення без політичної суб'єктності не відображає реальної політичної сутності суверенітету. Суверенітет передбачає наявність організованого

суб'єкта, здатного реалізувати політичну волю через певні ресурси влади [3]. Тому термін «суверенітет народу» є менш точним і може бути визнаним непридатним для наукового аналізу політичних явищ. Натомість поняття «суверенітет нації» більше підходить для опису колективної політичної влади громадян, що діють через державні інститути.

«Національний суверенітет» часто асоціюється з правом націй на самовизначення, проте варто нагадати, що нація не є лише етнічною спільнотою, а радше політично організованою групою громадян. Тому національний суверенітет стосується верховенства колективної влади громадян у рамках національної держави. У цьому сенсі терміни «національний суверенітет» і «суверенітет нації» відображають одне й те саме явище. Проте жорстка фіксація нації як суб'єкта суверенітету передбачає стабільну політичну єдність, що не завжди відповідає дійсності [4].

У контексті розбудови сучасної української державності поняття національного суверенітету використовується як ключовий принцип державотворення. Деякі дослідники вважають це поняття декларативним, що не має юридичної сили, тоді як інші підкреслюють його ідеологічне та практичне значення. Попри тривалу дискусію щодо суверенітету, концепція «національний суверенітет» в українській політичній науці досі не набула чіткого визначення або глибокого аналізу. Це робить подальші дослідження цієї теми надзвичайно актуальними, оскільки поняття національного суверенітету має велике значення для формування державних інститутів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронянський О. В. Концепт національного суверенітету як принцип реалізації політичних прав нації. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2011. №. 9.
2. Воронянський О. В. и др. Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки. Харків: «Міськдрук», ХНТУСГ імені Петра Василенка; ХНУБА, 2017. 284
3. Воронянський О. Проблема суб'єктності суверенітету в контексті технології здійснення влади / О. Воронянський // *Evropskypoliticky a pravnidiskurz.* – 2015. – Vol. 2, Iss. 4. – 205–209.
4. Воронянський, О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві / О. В. Воронянський // *Сучасне суспільство.* – 2020. – Вип. 2 (18). – 37–47.